

تحلیل شکل حیاط مرکزی خانه‌های تاریخی اصفهان بر کاربری

فضاهای پیرامون

سمیه پهلوان^۱، نیما ولی‌بیگ^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه هنر و معماری، somayehp1340@yahoo.com

^۲ دکتری معماری، هیئت علمی دانشگاه هنر اصفهان، n.valibeig@aci.ac.ir

چکیده

پیشینه تاریخی خانه‌های ایرانی در سال‌های بسیار طولانی گواه بر این ادعاست که هر خانه بطور معمول از دو بخش - یکی فضای ساخته شده و محصور، دیگری فضای باز - تشکیل شده است و حیاط به عنوان یکی از فضاهای باز خانه نقش کلیدی در خانه‌های فلات ایران داشته است. حیاط‌های مرکزی در معماری سنتی ایران بسان قلب تپنده‌ای مرکز تمام نیروها، رویدادها و محل تجمع ارزش‌ها هستند. به گونه‌ای که ارزش‌های ساختاری، غنا، هویت و کیفیات مطلوب فضایی در این بخش از خانه به اوج خود می‌رسد. پژوهش حاضر با شیوه تحلیلی-توصیفی و با هدف گونه شناسی حیاط در خانه‌های سنتی اصفهان و تاثیر آن بر فضاهای پیرامونش شکل گرفته است. در این پژوهش سعی در پاسخ به این سوال دارد که متغیرهای ابعاد، تقارن، میزان پر و خالی بودن، چه تاثیری بر فضاهای پیرامونی در جبهه‌های مختلف حیاط مرکزی در خانه‌های سنتی اصفهان داشته است. باور بنیادین این پژوهش آن است که نورخورشید عامل تعیین کننده در چیدمان فضایی این خانه‌ها داشته و حیاط صرفاً جهت تامین این نور بوده است. از این رو ساخت حیاط طبق تناسبات طلایی معماری ایرانی ساخته می‌شده است تا بتوانند بیشترین نور را جذب کنند. شکل حیاط در خانه‌های تاریخی مورد بررسی بر اساس گونه و کاربری فضای اطراف آن متغیر است در خانه‌های اصفهان اتاق‌ها پیرامون یک حیاط به شکل مستطیل یا مربع سازماندهی شده است و دارای نظم و هندسه متقارن است و شکل اندرونی تاثیر مستقیمی بر اتاق‌های اصلی خانه از جمله تالار مرکزی، پنج دری، سه دری و بخش تابستان نشین داشته است.

واژه‌های کلیدی: خانه‌های تاریخی اصفهان، حیاط مرکزی، سازماندهی فضایی، نورخورشید